

a tak znehodnotili protektorátnu menu. Preto my Slováci, nemáme byť postihnutí, rovnakými dávkami z majetku, ako Česi. Boli sme uznaní 33. štátmi a nebol to teda tzv. Slovenský štát, ako to hovoria iní, ale bol to štát faktický a preto nebudeme súdiť týchto budovateľov slovenského štátu, ale budeme súdiť lajdákov a zlodejov. Nie som proti tomu, aby boli súdení tí, ktorí si to zaslúžili. Ja som síce hlinkovcom nebol. Bol som lidovcom a vždy som bol pre ČSR, ale čo sa dobre robilo musím priznať. Môžem povedať, že sme žili sami pre seba a mali sme sa dobre.

Zápisnica bola prečítaná, vysvetlená a vlastnoručne podpísaná.

Predseda:	Svedkovia:	Vypočúvaný:
Npor. Škulec	Vrch.stražm. Holúbek Vincent Sedmák	Ambróz Lisý

Vypočúvaný Michal Hôrka, 33 ročný, narodený vo Zbehov, bytom Zbehy č. p. 202, ženatý, rim.(o) kat.(olík), zástupca správu (správcu) školy po zákonitom poučení udáva:

Obsahovo sa stotožňuje s výpoveďou Ambróza Lisého, aj Michal Hôrka, zástupca správcu školy ľud.(ovej) zo Zbehov, ktorý bol pri spomenutom prejave prítomný, až na vetu, na ktorú sa presne nepamätám. „a to vetu nebudeme súdiť budovateľov štátu, ale budeme súdiť lajdákov a zlodejov.“ Na tú vetu sa nepamätám. Vysvetľujem to tým spôsobom, že pred touto vetou bola rečníkom o tom, že to nebol tzv. slovenský štát ale faktický slovenský štát. Ja som po tejto vete hovoril môjmu susedovi o tom, že sa divím, že takéto výrazy môže používať rečník. Asi v tej dobe rečník použil vetu, na ktorú sa presne nepamätám. Ináč sa stotožňuje s obsahom celej výpovedi svedka Ambróza Lisého. Skončené, prečítané a podpísané.

Predseda:	Svedkovia:	Vypočúvaný:
Npor. Škulec	Vrch.(ný) stražm.(ajster) Holúbek Vincent Sedmák	Michal Hôrka

Slovenský národný archív Bratislava, f. ÚV KSS, P. Dávid, kart. 2236, a. j. 2.

Dokument č. 57

Prevolanie Strany slobody k slovenským katolíkom

Slovenskí katolíci, sestry a bratia !

My, slovenskí katolíci združení v Strane slobody, v jedinej politickej strane, ktorá má čisto kresťanský program, ktorá sa prvá postavila aj v Národnom fronte za práva katolíckych občanov nášho štátu, vám týmto jednohlasne a úprimne vyhlasujeme pred celou slovenskou verejnosťou, že nie sú pravdivé tie nečestné a nekresťanské klebety, ohováračky a nehanebné lži, ktoré o nás a o Strane slobody v posledných dňoch šíri predvolebná agitácia. My sa osvedčujeme pred našim kresťanským, katolíckym svedomím, pred svojou národnou cťou, že nemáme nič spoločného s tým, čo sa o nás takto zlomyseľne hovorí. Uisťujeme vás, že naši politickí nepriatelia nachytali niekoľko našich nerozhodných, bojzlivých a slabších

katolíckych ľudí, aby od pôvodne jednotnej myšlienky strany kresťanskej ustúpili a vrátili sa späť do DS.

Keď ale naša strana si napriek tomu čestne a otvorene vybojovala svoju existenciu, zbadali sa títo pomýlení a dnes nezostáva im nič iné, ako siahnuť po najrozličnejších lžách a výmysloch o našej strane. Niet času, aby sme odpovedali na všetky tie hlasy a dotazy, či je pravda to, čo sa o nás šíri. Preto sme sa rozhodli k tomuto prehláseniu ku vám všetkým, aby sme mali aj historický dokument toho, že naše počínanie je a bolo správne, čisto kresťanské a katolícke.

Preto na našu katolícku česť vám vyhlasujeme, že:

1. Sme stranou úprimne kresťanskou a to tak, že prevážne zastúpenie v Strane je v rukách našich. S bratmi evanjelikmi sme sa čestne, kresťansky a demokraticky dohodli na parciálnom zastúpení v našej strane.
2. Nemáme nijakých nečestných, cudzích peňazí a nie sme nikým zakúpení z Čiech alebo od iných osôb. Nedovolila by nám to naša kresťanská a slovenská česť. Preto používame v našom politickom boji len takých a tých prostriedkov, ktoré boli poukázané aj iným politickým stranám.
3. Náš ideový a duchovný program je vedený nami a nie exponentmi nejakej cudzej ideológie. Stojíme bezpodmienečne na samobytnosti slovenského národa, na rovnoprávnosti s bratským národom českým a sme za štátnu formu Československej republiky. Sme za slovanskú orientáciu v našom štáte, chápanú v duchu a v širšom rámci demokracie, ľudskosti a svetového mieru. Odmietame preto úprimne a čo najrozhodnejšie klebety o našom "čechoslovakizme", národnosocialistickej príbuznosti, slobodomurárstve, centralizme, o našom vystúpení z cirkvi alebo sympatii k iným stranám, od ktorých nás očividne delí už náš kresťanský svetonáhľad. Máme zásadne jasný postoj k marxizmu a odmietame jeho jednostranné a nedemokratické presadzovanie v našom politickom a verejnom živote. Sem za to, aby sa kresťan katolík v našej republike a doma na Slovensku mohol slobodne hlásiť ku svojim právam na všetkých úsekoch verejného života.
4. Odmietame tiež všetky tie nepekne spôsoby a falošné, zákulisné a tajné zavádzania nášho katolíckeho duchovenstva a vysokej hierarchie katolíckmi v iných politických stranách, ktorými títo naši bratia zavinili rozkol a zmätok v katolíckych radoch tesne pred voľbami. Budeme brať na zodpovednosť a to aj pred najvyšším cirkevným fórom tú ľahkovážnosť, neprezieravosť a nesvedomitosť všetkých, ktorí v takej vážnej a jasnej veci, ako aj kresťanský zmysel a poslanie Strany slobody v našom národe, kazia jej blahodárnu činnosť šírením akejsi tajnej mienky "oficiálneho katolicizmu".
5. My vyhlasujeme, že neuznávame za takýchto pomerov na Slovensku žiadnu „oficiálnu“ mienku a apelujeme na našich arcipastierov vo všetkých diecézach Slovenska, ako aj na Ústrednú katolícku kanceláriu v Bratislave, redakciu a vedenie Katolíckych novín a všetkých zodpovedných katolíckych inštitúcií, aby neverili osobne zainteresovaným jednotlivcom a neboli v ich vleku. Výrazne protestujeme proti akémukoľvek kupčaniu so slovenským katolicizmom v politickom živote v záujme jednotlivcov a najmä pred voľbami. Dožadujte sa toho, aby naše duchovenstvo nebolo usmerňované nijakou „oficiálnou mienkou“, ale aby bola ponechaná každému katolíckovi sloboda svedomia, poznávania a presvedčenia sa.
- 6 Keď sa týmto stručným prehlásením obraciame na vás, sestry a bratia, katolíci, zároveň vás prosíme o modlitby, aby zvíťazila vec pravdy, cti a spravodlivosti. Nemáme času vyvracať všetky jednotlivé klebety o Strane slobody. Prosíme vás ešte raz, prosíme našich arcipastierov a našich duchovných, aby vzali toto naše verejné a čestné prehlásenie za záväznú formu všetkých nás katolíckov v Strane slobody, za ktorú preberáme plnú zodpovednosť vždy a všade. Sme ochotní podrobiť sa každej dohode, keď ide o veci katolicizmu, no, vyhlasujeme,

že nie s ľuďmi, ktorí doteraz tak nekatolícky a nekresťanský chceli uvrhnúť slovenský katolicizmus do zmätkov a nejasností.

Za vašu dôveru vám z celej duše ďakujeme a sme presvedčení, že kresťanská pravda zvíťazí nad osobnými záujmami jednotlivcov a nad ich nízkymi činmi a lžami, ktoré poroznášali o poctivých snahách Strany slobody.

V Žiline 18. mája 1946.

Katolícki členovia výkonného výboru Strany slobody.

Východoslovenské múzeum, f. tlače, č. R – 6388; Sloboda, 19. mája 1946

Dokument č. 58

List L. Novomeského z 21. mája 1946 p. Martanovičovi do USA.

Povereník školstva a osvety

Bratislava, dňa 21. mája 1946

č.: 820/46- k. p.

Milý súdruh Martanovič !

Dostal som Váš list zo 17. apríla t. r. a odpusťte mi, že som si ihneď nevedel sadnúť a odpovedať. Chcem Vám objasniť v tomto liste všetky okolnosti týkajúce sa odchodu delegácie Slovenskej národnej rady do Ameriky. Pretože, ako z Vášho listu vyplýva, je okolo delegácie v slovenskej verejnosti v Amerike mnoho rečí, chcem Vám poslať objasnenie dôkladné.

Keď sme v dňoch slovenského národného povstania boli s Ursíny a plk. Veselom v Londýne, mali sme zájsť na požiadanie úradných amerických kruhov i do Washingtonu aspoň na niekoľko dní, aby sme dohovorili možnosti dodávok zbraní a iných vojenských potrieb pre bojujúcu slovenskú armádu a partizánov. Francúzsko už bolo vtedy zväčša oslobodené a americké zbrane, určené pôvodne pre bojujúce francúzske podzemie, stáli voľne k dispozícii. Prirodzene reflektovali sme na tieto zbrane a boli by sme bývali povďační Amerike, keby nám ich bola dodala. Tým skôr, že naše povstanie trpelo úžasným nedostatkom najmä ťažkých zbraní, menovite protitankového vyzbrojenia a proti všetkým našim očakávaniam počas celého povstania dostali sme zo západu náklad, tuším šiestich lietadiel. Avšak dňa 28. októbra 1944 vyjednávanie o týchto veciach bolo už bezpredmetné, nakoľko všetky letiská malo už obsadené nemecké vojsko. Spojenecké lietadlá, ktoré delegáciu SNR z Banskej Bystrice odviezli, nemohli už ani nás nazad odvieť. A tak sme odchádzali z Londýna bez toho, že by sme sa boli do Washingtonu poďívali. Dodatočne sme sa dozvedeli, že kancelária Bieleho dolu chcela s nami i pri týchto okolnostiach nadviazať styky a aj keď nie o možnostiach dodávok zbraní, tak o iných otázkach mali sme sa so zástupcami amerických úradov dohovoriť. Avšak pozvanie hľadalo nás v Casablanke, v Afrike, kým my sme sa poberali do Moskvy cez severoafrický Rabbat. Bolo nám ľúto, že sme nemohli nadviazať priamy styk s najvyššími činiteľmi USA, ale i samo toto pozvanie nás veľmi potešilo, lebo sme videli neobyčajný záujem úradných kruhov amerických o Slovensko, slovenský národ, o jeho povstanie a orgány, ktoré ho vedú. O dobrých vzťahoch medzi československou reprezentáciou a americkou vládou sme, samozrejme, vedeli a my naše poslanie ani vo Washingtone by sme